

Päevalehes 1917 ilmunud ülevaade Livoonia asundusest. Põhja-Kaukaasia: Livoonia. Küla kirjeldus, talude arv (180), venelaste talude arv (30). Eestlaste vahendid, et hoida Livooniat eestlaste valduses. Majad. Koolimaja. Valga kommertskooli õpilased Livoonias. Vallamaja. Põllumajandus. Küla otsus vii-namarjaaiad noorte joomise tõttu hävitada. Ajalehtede lugemine. Digiteeris A. Aule, kirjaviis muutmata.

Päevaleht (nr. 268), 29. november 1917, lk. 3

Liwonia Kaukasias.

Armawirist 45 wersta lõuna poole on Eesti asundus Liwonia, kuhu eestlased 44 aasta eest asusid.

Tsaariwalitsuse ajal muudeti Liwonia nimi [...] „Jürjewskaja’ks”, aga nüüd sai küla oma wana nime tagasi. Juba eemalt waadates paistab küla eeskujulik olewat, otse linna plaani. Näituseks on kolm uulitsat, mis külast läbi ulatawad, 1—1½ wersta pikad ja 15 sülda laiad; ka teised uulitsad on niisama sirged ja laiad.

Külas on 180 talu, nende hulgas 30 wenelaste omad. Kui eestlased weel nii jõukad ei olnud, nagu nüüd, siis tuli ette, et mõni eestlane oma koha wenelasele ära müüs ja Amerika wõi mujale rändas. Wiimasel ajal eestlased seda ei lase enam sündida, waid ostawad ise ära. Kui ühe kukur ei jaksa, siis ostetakse mitme peale kokku.

Majad on enamaste põletamata teliskiwist ehitatud, ja kas plekk- ehk kiwikatusega. On ka juba põletatud teliskiwidest majasid. Kõik majad on peaaegu ühe wormi järele tehtud — 6 sülda pikad ja 4 sülda laiad.

Küla piirab ühest küljest kõrge mäeseljandik ja teisest küljest Urupi jõgi. Siin on eeskujulik kaheklassiline (6 jaosk.) uus suur teliskiwist koolimaja. Praegu õpiwad enne lõunad küla lapsed, peale lõunat käiwad *Walga* kommertskooli õpilased õppimas. Walgast on siin 30 õpilast ja 5 kooliõpetajat. Õpilased ja õpetajad elawad taludes, korteri, kosti ja pesu eest 50 rubla kuus makstes.

Wallamaja asub küla keskel.

Igal talul on suured wiljapuuaiad. Põllud on [...] *rida loetamatu* [...] jaos kaks põldu. Wiimase põllu juurde on külast seitse wersta. Põllud on musta mullaga sellepärast õige wiljakandjad. Kiwa ei leidu. Maad küntakse „Saksamaa” adraga, 4—6 hobust ees. Igas talus on oma külwi-, heinaniitmise, loowõtmise ja rehepeksumasinad.

Rukist siin ei kaswatata, waid ainult talinisu, otre, kaeru, kartulid, maisi ja iseäranis palju kaswatatakse siin päewalille seemneid, mis tänawu hinnas: 6 rubla puud. Siin kaswab küll kõik wili. Erneid siin ei wõi pidada, sest et nende iwa sisse kärpsed kaswawad. Aedades kaswawad õuna-, pirni-, kirssi-,

ploomi- ja aprikosipuud, arbusid, melonid, maasikad, tikerberid, tomadid, kurgid, kõrwitsad, kohwioad ja muud wilja.

Mõni aasta tagasi olnud siin igas talus ka oma wiinamarjaaiad. Et aga wiinamarjade hind liiga odaw olnud (2½ kop. nael) ega keegi neid ei ostnud, siis tehti marjadest weini, nii et igas talus talweks mõnisada ämbrit weini oli. Seda weini müüdi 20 kop. toop. Et aga noorsugu seda märjakest palju tarwitama hakkas, millest väga halwad tagajärjed, siis teinud küla otsuseks suured, kallid wiinamarjaaiad ära häwitada. Nüüd ei ole siin enam kellelgi wiinamarjaaeda.

Karjamaa on mägedes kahes jaos: poolel külal ühel pool, teine pool teisel pool mäge. Loomi on talus 2—6 hobust; 3—6 lehma, 15—25 lammast ja 3—8 siga. Wiimased peetakse kinni ega ei lasta mitte mööda küla hulkuda, nii kui kord Armawiri linna sigade priiusest kirjutasin, et igas uulitsas neid näha wõid. Kanu peetakse siin 30—50 talu kohta. Ühes talus leidis 300 kana. Siinsed eestlased kiidawad eneste elu õige heaks, kud üks risk olla ikka, nimelt hobusewargus. See olla siin väga moodis, pea otse rööwimise teel. Nii olla mõne aasta kohta üle 40 hobuse ära wiidud.

Ajalehti käib peaaegu igas talus, nimelt: „Aeg”, „Postimees” ja weel teisi.

On siin ümbruses ka teisi Eesti asundusi, näituseks: *Altmäe* 75 wersta eemal, *Marohka* ja *Usukartonik* 100 wersta Liwoniast j. t.

Kui ilm selge, siis wõib Liwoniast Elbruse mäge selgeste ära näha, ehk ta küll 160 wersta kaugel.

[nimetähed loetamatud]